

Canisterapie u dětí

Děti jsou vedle seniorů nejčastější cílovou skupinou canisterapie. Děti různě handicapované, ale i zcela zdravé, děti plně ležící i třídní kolektivy. Možnosti, jak u dětí využít canisterapii, je řada. Můžeme zmínit rozvoj sociálních dovedností, rozvoj jemné i hrubé motoriky, rozvoj edukativních schopností, relaxaci, zklidnění a odpočinek, rehabilitaci, rozšíření slovní zásoby, upevňování zdravého sebevědomí, učení se odpovědnosti... Pes je kamarád a v řadě případů je i úžasnou motivací pro další práci s dítětem či kolektivem dětí.

■ **Text a foto: Renata Hasilová,**
canisterapeutka

➤ Ze života jedné třídy

Když jsem začínala ve stacionáři s canisterapeutickými aktivitami, děti si při kolektivní hře neříkaly jménem, neuměly si navzájem podat aport, předat vodítko – házely předměty na zem. Neuměly čekat, až na ně přijde řada. Postupně došlo k proměně – dnes jsou z nich kamarádi. Říkají si jménem, dávají pozor jeden na druhého. Umí si dát přednost. Dávají pozor, jestli pes nemá žízeň. Střídají se dobrovolně při vedení psa. Není problém s nimi jít do muzea, do obchodu. Povzbuzují se. Samozřejmě to není jen zásluhou canisterapie. Jak jsem zdůrazňovala na počátku seriálu – canisterapie je metoda týmová a podpurná. Na změně chování pracovali učitelé i pečovatelé v průběhu všech aktivit. Přítomnost psa se tím vším prolínala. A společně jsme děti naučili sociální dovednosti, které jim usnadní nelehký život silně mentálně handicapovaného dospělého.

➤ Individuální canisterapie

Individuální canisterapie má mnoho podob. U ležících klientů využíváme polohování. Uvolnění u trvale ležících dětí je velmi žádoucí, lépe pak zvládají rehabilitaci, jsou spokojenější, často dojde ke spontánnímu vyprázdnění (moč i stolice), za což jsou rodiče rádi. Prohřátí hrudníku usnadňuje zvládnutí dalšího častého problému – zhlazení. Osvědčuje se kombinace s bazální stimulací. Celkově dochází ke zklidnění, relaxaci a odpočinku. Speciálním pedagogům se poté s dítětem lépe pracuje, a nebo naopak – polohování následuje po individuální výuce, kdy si dítě snáz a příjemně odpočine.

Polohovat můžeme přímo na lůžku. Pokud ale máme lůžko v prostorách, kde probíhají další aktivity, není relaxace maximální. Máme-li tedy možnost, je lepší polohovat v relaxační místnosti, kde využijeme i další možnosti pro posílení efektu

– přítmi, puštěnou relaxační hudbu nebo třeba poslech pohádky, teplo, klid... Je-li to možné, můžeme polohovat dítě částečně vysvěčené. I tímto způsobem zvýšíme prožitek a smyslové působení. Polohování

**Vázat tkaničku
na botách je nuda,
ale vázat smyčku
z obinadla psovi
na tlapce – to je jiná!**

Je to o hře, kamarádství a radosti.

by mělo trvat 20–30 min. Polohujeme-li pravidelně, je dobré polohy střídát. Dbáme na dodržování všech zásad polohování jako takového – podložení kloubů, vycentrování v poloze na zádech.

Relaxace a odpočinek jsou důležité nejen u ležících klientů. Odpočinek potřebujeme všichni, a handicapované děti, které si často nevědí rady samy se sebou, se svou přílišnou aktivitou, nesoustředěností, zvýšenou unavitelností o to víc. Podle momentální situace necháváme často relaxovat i děti chodící. Užívají si dotek, pouštíme si pohádku nebo předčítám a nechávám je užívat si psa. Spokojenější dítě se pak lépe soustředí ve výuce a celkově je s ním lepší domluva.

Využíváme taky zklidnění a uvolnění vsedě u pečovatelky, kdy pes leží pod pokrčenými nohama dítěte. V této poloze je možné si s dítětem číst, povídat, prohlížet knížky, skládat jednoduché puzzle. Pes pod nohama hřeje, jeho dech zklidňuje následně i dech dítěte a daří se nám tak i živějšího klienta udržet třeba 20 minut v klidu a soustředění.

Další velkou skupinou aktivit v rámci individuální canisterapie jsou aktivity zaměřené na rozvoj jemné a hrubé motoriky. Tyto aktivity jsou asi nejsnáze představitelné a nejnámější, takže dále jen výčet možností s praktickými poznámkami:

1. Aportování – snažíme se, aby dítě pracovalo oběma rukama, se psem komunikujeme třeba jen posunky a necháváme dítě dávat povely, chválit, dbáme na výslovnost.

2. Česání – jak jsme zmínili v minulém díle, využíváme široké nabídky kartáčů, hřebenů, česacích rukavic, můžeme přidat sponky do vlasů. Dbáme na práci oběma rukama, dotahování pohybu do krajních poloh, procvičujeme zároveň třeba počítání (10× učeš Barynka od hlavy k ocasu), procvičujeme pojmenování těla psího i lidského, orientaci v prostoru atd.

3. Krmení psa, hra s granulkami – vyskládávání písmenek, psí logické hry (plníme je granulkami).

4. Zapínání a rozepínání obojků, vodítka, práce s psím řetízkiem, pláštěnkou, postroji.

5. Vodění psa, nácvik chůze po schodech, podlézání, nebo naopak překračování psa, prolézání tunelem, různé překážkové dráhy.

Všechny tyto činnosti je možné kombinovat s edukativními aktivitami. Procvičujeme barvy, názvy předmětů, orientaci v prostoru, počítání, učíme se nové věci, cvičíme výslovnost.

Pes – kamarád – je úžasný motivační prvek. Prolézt tunelem je dřina, ale při pod-

lézání psa dítě donutí svoje záda ohnout, protože nechce ublížit kamarádovi. Vázat tkaničku na botách je nuda, aleázat smyčku z obinadla psovi na tlapce – to je jiná! Se psem se lépe trénuje třeba i čůrání do záchodu – vždyť pejsek se podívá, jak se daří...

Řadu těchto aktivit můžeme v případě příznivého počasí využívat i venku. Přidáváme pohyb v terénu, nacvičování přecházení silnice, poznávání semaforu, povídání o všem, co vidíme, komunikaci s lidmi, nácvik nakupování apod. Opět je to jen a jen na naší fantazii a schopnosti využít, co nám okolí nabízí.

» Hromadná canisterapie

Individuální péči máme rádi všichni a i dětem se snažíme ji pravidelně dopřávat. I ten čas, kdy je pes jen a jen jejich. Často ale pracujeme i ve skupinkách, přidávají se tak další možnosti, lépe také využijeme čas, po který je pes schopen soustředěně pracovat, navíc jako jeden ze základních úkolů při práci s dětmi vnímám rozvoj sociálních dovedností.

»»» 20

Setkala jsem se ve své praxi s dívkou, pro kterou možnost pomazlení se psem byla tak silnou motivací, že zvládla hodinovou procházku. V jiných případech přitom měla problém přejít přes zahradu ze třídy do školní jídelny.

◀◀◀ 19

Hromadná canisterapie v prostorách zařízení, v tělocvičně apod. je ideální příležitostí ke hrám a soutěžím. Každá fyzická aktivita, každé rozhýbání dětí je pozitivní. O to víc to platí u handicapovaných, kteří se často hýbat příliš nechťejí, bojují s obezitou, fyzickými problémy atd. a pes je báječná motivace k tomu, aby se hýbali tak nějak „mimoděk“ – bez pocitu, že musí (jak je tomu v hodinách klasické tělesné výchovy). Setkala jsem se ve své praxi s dívkou, pro kterou možnost pomazlení s psem byla tak silnou motivací, že zvládla hodinou procházku. V jiných případech přitom měla problém přejít přes zahradu ze třídy do školní jídelny.

Při plánování těchto aktivit je dobré dodržovat určité schéma a prostrídávat části programu, ve kterých je pes aktivně zapojený, a části, kdy má prostor na odpočinek – třeba cvičení s aperty, štafetu se zapínáním obojku, překážkovou dráhu, kterou pes proběhne jako první a ukáže dětem, jak mají běžet (pak běží děti).

Venkovní aktivity na školním hřišti probíhají podobně, do procházek začleňujeme také návštěvu různých hřišť. Tady se osvědčuje ovladatelnost psa. Pes jde často první do různých domečků a až potom se děti odváží jít tam taky. Při procházkách se nám pak otvírají i další možnosti – pes je naším společníkem při návštěvách výstav, při nákupu... Chodíme na zmrzlinu, na nádraží se dívat na vláčky. Jednu cestu třeba jedeme MHD – to domlouvám předem, když o nás řidiči vědí, je vše příjemnější. Pro děti jsou mnohé situace se psem snáze zvladatelné. Jsou na svého psa pyšné, chlubí se jím, mají radost, že je lidi oslovují, psa chválí, ptají se na jeho jméno. Celkově se pozitivně mění vnímání okolí.

Volná relaxace s jedním psem

Pes – kamarád – je úžasný motivační prvek

U dospívajících mentálně handicapovaných klientů jsem jejich vztah k psovi využila i jako základ při osvětě týkající se těhotenství, porodu atd. Ve chvíli, kdy jsem fenku nakryla, začala jsem mluvit o tom, že plánujeme štěňátka. Na PC jsem ukázala fotku „budoucího otce“. Společně jsme pak absolvovali vyšetření UTZ na veterinárním pracovišti. Založili jsme si „Deník štěněte“, kam každý z klientů dostal do začátku fotku „maminky a tatínka“ i fotku z UTZ. A pak jsem pravidelně informovala, fotila štěňata a každý týden jsme doplnili do deníku nové informace. Byla to příležitost probrat, že štěně se rodí slepé, neslyší... A jak je to u miminka? Jak dlouho čekala Teny štěňátka a jak dlouho nosí maminka miminko? Vše vyvrcholilo návštěvou u ště-

ňat, kdy každý dostal tu svou fotku s psím prckem v náručí.

Prostě možností je nekonečně. V principu jde stále o totéž – využít vztah klienta k psovi ku prospěchu klienta, k jeho rozvoji. Stále nás napadají nové možnosti.

U zdravých dětí na různých táborech, při návštěvách ve škole či školce je princip práce podobný. Navíc zařazuji informace o tom, co obnáší mít psa, o tom, jak psi pomáhají (vodící, asistenční, včetně ukázek například podávání), jak se chovat při útoku psa. Paletu aktivit rozšiřujeme – odlévali jsme psí tlapky ze sádry, tiskli psí tlapky prstovými barvami na obrázky, párty sprejem jsme naše světlé „zlatačky“ proměnili na maxipsa Fíka a pak jsme je pro změnu na zahradě ve vaničce okoupali...

Naše povídání zdaleka není vyčerpávající, ale snad vám, čtenářům, alespoň ukazuje, že možnosti využití canisterapie jsou téměř bezendné. Příště si povíme o tom, že pracovat se dá i s dalšími zvířaty. ■

Polohování se dvěma psy

Procvičování hrubé motoriky